

Σύγχρονα Προβλήματα Έργαζόμενης Έλληνίδας

Ο ΣΔΓ ὀργάνωσε γιὰ τὴν 8η τοῦ Μάρτη μιά συζήτηση γιὰ τὰ Σύγχρονα προβλήματα τῆς Έργαζόμενης Έλληνίδας μέ τὴν συνεργασία τοῦ Κέντρου Πληροφοριῶν στὴν Ελλάδα τοῦ ΟΗΕ. Στὴν ἐκδήλωση αὐτὴ πήραν μέρος ὁ κ. Ο. Νόρντστραντ, διευθυντὴς τοῦ γραφείου τοῦ ΟΗΕ, καὶ γυναῖκες ἐκπρόσωποι συνδικαλιστικῶν συλλόγων, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου κ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου καὶ ἡ δικηγόρος κ. Ι. Αὐδῆ-Καλκάνη, μέλος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ ΣΔΓ.

Δημοσιεύουμε τὴν μετάφραση τῆς ἐναρκτήριας ὁμιλίας τοῦ κ. Ο. Νόρντστραντ:

«Ο ΟΗΕ, ὅπως γνωρίζετε, ἔχει δώσει ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴν ἡμέρα τῆς γυναίκα καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ περίοδος 1975-1985 ἔχει καθιερωθεῖ Δεκαετία γιὰ τὴ Γυναίκα. Ὁ λόγος εἶναι εὐλόγος. Περισσότερο ἀπὸ τὸ μισὸ πληθυσμὸ τοῦ κόσμου, περίπου 2 δισεκατομμύρια, εἶναι γυναῖκες, πού σὲ πολλές κοινωνίες ἐξακολουθοῦν νὰ μὴν ἀπολαμβάνουν τὰ βασικά τους δικαιώματα καὶ τὴν ἰσότητα μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Μιά πολὺ σύντομη ματιὰ θὰ ἔδειχνε ὅτι περισσότερες ἀπὸ τὸ 1,5 δισεκατομμύριο στὸν κόσμον ἀνήκουν σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία. Εἶναι συνεπῶς καθῆκον ὄλων ὄσων ζοῦμε σ' αὐτὴ τὴ χώρα νὰ θυμόμαστε τὰ δεινὰ ὄλων ἐκείνων στὸν κόσμον πού εἶναι λιγότερο τυχεροί.

Σχετικὰ μέ τὸ θέμα τῆς σημερινῆς συζήτησης αισθάνομαι ὅτι δὲν ἔχω τὰ προσόντα νὰ μιλήσω αὐθεντικά. Ὅμως, ἐπειδὴ ὁ κόσμος συχνὰ κυττάζει στὸν ΟΗΕ γιὰ νὰ ἰδεῖ τί πρότυπα δημιουργεῖ, θὰ ἤθελα νὰ σὰς παρουσιάσω μιά σύντομη εἰκόνα γιὰ τὸ τί συμβαίνει στὴν Ἔδρα τοῦ ΟΗΕ σχετικά μέ τὴν πρόσληψη

γυναικῶν καὶ τὴν ἐξέλιξή τους, ἰδιαίτερα ὑπὸ τὸν νέο Γενικὸ Γραμματέα κ. Χαβιέρ Περέζ ντέ Κουέγιαρ.

Μόλις αὐτὴ τὴν ἑβδομάδα ὁ Γενικός Γραμματέας ἀνακοίνωσε τὸ διορισμὸ τῆς πρώτης γυναίκα μεθ' ἑαυτὸν Ἀναπληρωτοῦ Γενικοῦ Γραμματέως στὸν ΟΗΕ. Πρόκειται γιὰ τὴν κα Λουσίλ Μέρ, πού ἴσως εἶναι γνωστὴ σὲ πολλοὺς ἀπὸ σὰς ἀπὸ τὴ Διάσκεψη τῆς Κοπεγχάγης. Ἡ κα Μέρ θὰ εἶναι ἡ Γενικὴ Γραμματέας τῆς Διεθνοῦς Διάσκεψης γιὰ τὸ Πρόβλημα τῆς Παλαιστίνης. Ἐπίσης δύο γυναῖκες διορίσθηκαν στὸν ΟΗΕ μεθ' ἑαυτὸν βοηθοῦ Γενικοῦ Γραμματέως. Πρόκειται γιὰ τὴν κα Λέιλα Ντός ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, Προσωπάρχῃ στὸν ΟΗΕ καὶ τὴν Δρα Ναφίς Σάντικ ἀπὸ τὸ Πακιστάν στὸ Ταμεῖο τοῦ ΟΗΕ γιὰ Πληθυσμιακὴς Δραστηριότητες. Ἀκόμη, Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Προσλήψεων καὶ Προαγωγῶν, στὸν ΟΗΕ διορίσθηκε ἡ κα Μαργαρίτα Ἄνστου ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Βρετανία. Σ' αὐτὲς πρέπει νὰ προσθέσουμε τὴν κα Λετίτσια Σαχάνι βοηθὸ Γενικὸ Γραμματέα γιὰ τὴ Κοινωνικὴ ἀνάπτυξη

Στὸ σύνολο τῶν μονίμων θέσεων στὴ Γραμματεία τοῦ ΟΗΕ, οἱ γυναῖκες καλύπτουν περίπου τὸ 32%, πού ἀποτελεῖ σημαντικὴ βελτίωση σὲ σύγκριση μέ τὸ παρελθόν. Ὁ ΟΗΕ ἐνστερνίζεται πλήρως, ὅπως εἶπε ὁ Γενικός Γραμματέας στὸ μῆνυμά του πρὸς τὸ προσωπικὸ τοῦ ΟΗΕ μέ τὴν εὐκαιρία τῆς Διεθνοῦς Ἡμέρας Γυναίκα, τὴν ἀρχὴ τῆς ἀξιοκρατίας καὶ μόνο γιὰ τίς προσλήψεις καὶ προαγωγὲς καθὼς καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς ἴσης μεταχείρισης ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Θεσμικὰ μέτρα ἔχουν ληφθεῖ γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ συμπεριλαμβανομένης τῆς «Μόνιμης Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν Ἀπασχόληση Γυναικῶν» καὶ τῆς «Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴ Διερεύνηση Καταγγελιῶν Ἄνισης Μεταχείρισης», πού ἰδρύθηκε τὸ 1977.

Στὰ εὐρύτερα πλαίσια τῶν δρα-

στηριοτήτων τοῦ ΟΗΕ ἓνα Διεθνὲς Ἰνστιτοῦτο Ἐρευνας καὶ Ἐκπαίδευσης γιὰ τὴν Ἀνάπτυξη τῆς Γυναίκα ἔχει ἐπίσης ἰδρυθεῖ, πού, ὅπως εἶπε ὁ Γενικός Γραμματέας στὸ μῆνυμά του: «στοχεύει στὴν ἐνίσχυση τοῦ ρόλου τῆς γυναίκα σὲ διάφορους τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ἀνάπτυξης καὶ ἀποτελεῖ ἓνα θετικὸ ἀποτέλεσμα τῆς σκέψης, μελέτης καὶ τῶν προσπαθειῶν πού ἔγιναν στὴ δεκαετία γιὰ τὴ γυναίκα ὥστε τώρα νὰ ἔχουμε σαφέστερη ἀντίληψη τῆς ἀνάγκης ἐνσωμάτωσης τῶν θεμάτων πού φαίνονται ὅτι ἀφοροῦν εἰδικώτερα τὴ γυναίκα, στὸ πλῆρες φάσμα ἀνάπτυξης καὶ εἰρήνης. Τὸ νὰ ἀποσυσχετίζει κανεὶς αὐτὰ τὰ θέματα ἀπὸ τὰ συναφῆ ἐκεῖνα θέματα πού ἐπηρεάζουν τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία, σημαίνει υἱοθέτηση μιᾶς ἐπιπόλαιης τάσης με ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα. Οἱ διακρίσεις στὶς ὁποῖες οἱ γυναῖκες ὑπόκεινται τόσοις αἰῶνες τώρα, εἶναι μερικὰ ἀποτελέσματα ὀρισμένων βιοματικῶν τάσεων καὶ ἐπίσης τῆς ὑποανάπτυξης. Πιστεύω ὅτι καμιά κοινωνία ἢ ὀργάνωση δὲν μπόρει νὰ πετύχει διαρκὴ πρόοδο ἂν δὲν ἐνώσει τὸ δυναμισμό τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σὲ ἴση συμμετοχὴ. Ἀποτελεῖ μαρτυρία τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἀποφασιστικότητος τῶν γυναικῶν ὅτι παρὰ τίς ἀντιξοότητες πού ἀντιμετωπίζουν, παίζουν ἓνα ὀλοένα μεγαλύτερο ρόλο στὶς δραστηριότητες πού εἶναι οὐσιώδεις γιὰ τὴν ἐπιβίωση καὶ πρόοδο τῶν κοινωνιῶν τους.

Τελικά, θὰ ἤθελα νὰ πῶ λίγα λόγια γιὰ τίς δραστηριότητες τοῦ ΟΗΕ στὴν Ελλάδα. Ὅπως γνωρίζετε καλύτερα ἀπὸ μένα, εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού αὐτὴ ἡ Ἡμέρα γιορτάζεται τόσο πλατεῖα στὴν Ελλάδα καὶ εἴμαστε εὐτυχεῖς πού συμμετέχουμε σ' αὐτὴ.

Εἴμαστε ἀκόμη εὐτυχεῖς πού ἡ Κυβέρνηση μᾶς ζήτησε νὰ προσκαλέσουμε ἐμπεριογνῶμενα ἀπὸ τὸ Ταμεῖο τοῦ ΟΗΕ γιὰ Πληθυσμιακὴς Δραστηριότητες νὰ ἔρθει καὶ νὰ

συζητήσει δυνατούς τομείς συνεργασίας σ' αυτή τη χώρα σε θέματα αρμοδιότητας της Υπηρεσίας αυτής. Καί είναι ή πρώτη φορά πού θά υπάρξει μία τέτοια δραστηριότητα του ΟΗΕ στην Ελλάδα. Αυτό τό θεωρούμε σάν ένα θετικό θήμα στή συνεργασία τής Έλληνικής Κυβέρνησης καί του Συστήματος του ΟΗΕ.

Επίσης έχω γράψει σέ πολλές οργανώσεις του ΟΗΕ γιά νά μάς στείλουν πληροφορίες σχετικά μέ τά ειδικά προγράμμά τους γιά τή βελτίωση τής θέσης τής γυναίκας, πού μπορεί νά ενδιαφέρουν τήν Ελλάδα.

Όταν λάβουμε όλες τίς απαντήσεις θά δώσουμε τίς σχετικές πληροφορίες στους ενδιαφερομένους.

Γιά τήν πιό αποτελεσματική εργασία του Προγράμματος του ΟΗΕ γιά τήν Ανάπτυξη έχω αναθέσει, ασφαλώς σέ γυναίκα-συνάδελφο, νά συντονίζει όλα τά προγράμματα πού άφορούν τίς γυναίκες.

Τέλος, θά ήθελα μέ ιδιαίτερη έμφαση ν' αναφέρω τήν ύπογραφή τής Σύμβασης γιά τά Δικαιώματα τής Γυναίκας από τήν Ελλάδα. Αυτό είναι στό ένεργητικό τής Έλληνικής Κυβέρνησης καί άκόμη περισσότερο όταν θά τήν επικυρώσει.

Όσον άφορά τό άτομό μου θεωρώ μεγάλο προνόμιο νά εργάζομαι στήν Ελλάδα γιά πολλούς λόγους. Ό κυριότερος ίσως είναι ότι στους 13 συνολικά Έλληνες συναδέλφους μου στό Πρόγραμμα του ΟΗΕ γιά τήν Ανάπτυξη οί 9 είναι γυναίκες, δηλαδή τό 69%. Καί έπειδή μπορώ νά εκτιμήσω ένα ώραίο πράγμα όταν τό δω, γι' αυτό δέν πρόκειται νά παραιτηθώ του προνομίου πού σās προείπα.»

Στή συνέχεια πήρε τόν λόγο ή συντονίστρια τής συζήτησης καί Πρόεδρος του Συνδέσμου, κ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, ή όποία είπε ανάμεσα σ' άλλα:

«Η Ημέρα τής Γυναίκας ξεκίνησε μέ μία άπεργία από λίγες ραφτρούλες τής Ν. Υόρκης στίς 8 Μαρτίου 1857, οί όποιες ζητούσαν νά μειωθεί τό ώράριό τους από 16 ώρες σέ 10 τήν ήμέρα (όπως πρό πολλού είχε γίνει γιά τούς άντρες εργάτες). Στή συνέχεια (1909) έγινε ήμέρα τών εργατριών τής Ν. Υόρκης γενικά, καί από τό 1911 ή 2η Σοσιαλιστική Διεθνής τήν κήρυξε Ημέρα τής Γυναίκας. Σήμερα ή μέρα αυτή είναι παγκόσμια άφιερωμένη στήν ισότητα τών φύλων.

Έτσι, ή μέρα αυτή ξεκίνησε ως ολιγάριθμη τοπική εκδήλωση καθαρά συνδικαλιστική καί έξωκομματική, έγινε πολυάριθμη εκδήλωση σοσιαλιστική καί τώρα ξαναγίνεται ύπερκομματική αλλά παγκόσμια.

Σήμερα τό γυναικείο κίνημα διεθνοποιείται καί μαζικοποιείται. Πολλά εκατομύρια συνειδητοποιημένες γυναίκες μάχονται από κοινού γιά τήν ισότητα τών φύλων. Καί οί Κυβερνήσεις υπό τήν ώθηση του ίδιου του ΟΗΕ, προωθούν τήν πραγματοποίησή της.

Στήν Ελλάδα, ιδίως μετά τό έτος τής Γυναίκας (1975), έμφανίζεται ένα σημαντικό φούντωμα του γυναικείου κινήματος. Ειδικά δέ τώρα φαίνεται νά ήρθε ή ώρα ή καλή. Δέν πρέπει νά παραλειφθεί ό τονισμός τής σημασίας πού έχει ή πρόσφατη ύπογραφή από τήν Κυβέρνησή μας τής Σύμβασης του ΟΗΕ γιά τήν έξαφάνιση όλων τών διακρίσεων εις βάρος τών γυναικών. Βέβαια, περιμένουμε καί πιστεύουμε ότι θά γίνουν καί άλλα, αρχίζοντας μέ τή μεταρρύθμιση του Οικογενειακού Δικαίου από Έπιτροπή τής όποίας τουλάχιστο τά μισά μέλη θά είναι γυναίκες ειδικές στά θέματα.»

Ακολούθησε μία πολύ σύντομη όμιλία τής Προέδρου τής ΟΤΟΕ, κ. Ίωάννας Ζερβάκη, πού τόνισε ότι:

«τά τελευταία μόνο χρόνια μπορεί νά έχει εξέλιξη ή γυναίκα στήν Τράπεζα καί νά μήν είναι μόνο

γραμματέας, δακτυλόγραφος, διατρήτρια. Καί πάλι όμως δύσκολα φτάνει σέ ανώτερες θέσεις καί άκόμα δυσκολότερα σέ έπιτελικές. Πρώτα γιατί οί κρίσεις γίνονται πάντα από άντρες καί μετά γιατί οί πολλοί ρόλοι τής γυναίκας δέν τής έπιτρέπουν νά διεκδικήσει δυναμικά τή θέση πού τής ανήκει. Δέν μετέχουν πολύ στό συνδικαλισμό γιατί δέν έχουν χρόνο. Οί γυναίκες όμως όταν κινητοποιηθεί ό κλάδος δίνουν πάντα δυναμικά τό παρών στίς άπεργίες, στίς διεκδικήσεις.»

Η κυρία Μάρω Καβατζά, μέλος του Δ.Σ. του Συνδέσμου Κοινωνικών Λειτουργών Έλλάδος, αναφέρθηκε

στό σημαντικό ρόλο του επαγγέλματος τής κοινωνικής λειτουργού, καί ανάπτυξε τά χαρακτηριστικά προβλήματα του κλάδου της. Τό έπαγγελμα, είπε, είναι γυναικείο γιατί τό 97,44% τών κοινωνικών λειτουργών είναι γυναίκες. Ό θεσμός έχει ταυτιστεί μέ τό γυναικείο μοντέλο καί έχει τίς ίδιες ρίζες πού βρίσκονται στή βάση τής φιλανθρωπίας, ενώ άλλη φυσικά είναι ή έννοιά του, σύμφωνα μέ τήν έπιστήμη τής Κοινωνικής Έργασίας.

Η άνεργία στον κλάδο είναι μεγαλύτερη άπ' ό,τι έπίσημα φαίνεται, γιατί πολλοί κοινωνικοί λειτουργοί έτεροαπασχολούνται.

Ό μισθός τών κοινωνικών λειτουργών είναι χαμηλός καί ή βαθμολογική τους εξέλιξη δέν είναι μεγάλη.

Η άτελής προστασία τής μητρότητας καί ή έλλειψη κοινωνικών ύπηρεσιών γιά τή διευκόλυνση τής εργαζόμενης, έχουν μεγάλες έπιπτώσεις στήν κοινωνική λειτουργό, γιατί τό ώράριό της είναι τελείως άνωμαλο. Στερείται άκόμα καί τήν όμαλή ιδιωτική ζωή, χωρίς νά άμοίβεται πάντα γιά τίς πολλές ώρες δουλειάς της.

Ἡ κ. *Ἐλευθερία Καστρινοῦ*, μέλος τοῦ Συλλόγου Ἐμποροῦ-παλλήλων Ἀθηνῶν μίλησε μέ πολύ δυναμισμό γιά τά προβλήματα τοῦ κλάδου της.

Ἄς κλάδος μου, εἶπε, στόν ὁποῖο τό 70% εἶναι γυναῖκες, εἶναι χαρακτηριστικός γιά τά γυναικεία προβλήματα, γιατί φαίνονται καθαρά καί στά οικονομικά ζητήματα, στίς συνθήκες δουλειᾶς καί στή νοοτροπία πού καλλιεργεῖται στίς ἴδιες τίς ἐργαζόμενες.

Οἱ ἀνήλικες μέχρι τά 18 παίρνουν 9.500 δραχ. καί συχνά συναντᾶμε 18χρονας κοπέλλες παντρεμένες καί μέ παιδί νά πληρώνονται σάν ἀνήλικες. Τά κατώτατα ἡμερομίσθια εἶναι ἴσα γιά ἄντρες καί γυναῖκες, ἀλλά οἱ ἐργοδότες πληρώνουν τούς ἄντρες συναδέλφους πάνω ἀπ' τή συλλογική σύμβαση γιά νά δημιουργοῦν ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στούς ἐργαζόμενους.

Ἡ ἐργαζόμενη μητέρα-ἐμποροῦ-πάλληλος θρῖσκαται ὅλη τήν ἡμέρα μακριά ἀπό τά παιδιά της, ἀφοῦ χρειάζεται τόσο χρόνο γιά τή διαδρομή δουλειᾶς σπιτιοῦ, μιά καί τό ὥραριο εἶναι διακεκομμένο. Εἶναι συχνά ὑποχρεωμένη ἡ μητέρα ἢ νά ἐγκαταλείψει τή δουλειά της ἢ τά παιδιά της σέ ἀνεύθυνα χέρια.

Γιά τή νέα κοπέλλα ἡ κατάσταση εἶναι ταπεινωτική, ἀφοῦ ἀναγκάζεται νά εἶναι ἀρεστή στόν ἐργοδότη καί στούς πελάτες. Τό Μινιόν δέν προσλαμβάνει γυναῖκες μέ λιγότερο ὕψος ἀπό 1,60μ. καί δέν ἐπιτρέπεται ἡ ὑπάλληλος νά φοράει γυαλιά μυωπίας..

Χρησιμοποιοῦνται οἱ γυναῖκες ὑπάλληλοι σέ δουλειές πού δέν ἔχουν σχέση μέ τήν ειδικότητά τους καί συχνά προσβάλλεται ἡ ἀξιοπρέπειά τους. Ἀκόμη καί ἀποπειρες θιασμῶν ἔχουν καταγγελεθεῖ.

Τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουμε στό χώρο τῆς δουλειᾶς δέν μᾶς τά δημιουργοῦν οἱ ἄνδρες συνάδελφοί μας. Ἐχομε συνειδητοποιήσει ἀπό τήν ἴδια μας τήν πείρα τήν οικονομική βάση τῆς ἀνισότη-

τάς μας. Παλεύουμε γιά νά ἐξασφαλιστεῖ σέ κάθε γυναῖκα τό δικαίωμα στή δουλειά, ἴσα δικαιώματα στήν πρόσληψη, στήν ἐξέλιξη. Γιά νά ἀναπτύξει κάθε γυναῖκα τήν προσωπικότητά της πολὺπλευρα. Παλεύουμε καί ἀνοίγουμε τό δρόμο μέσα ἀπό τόν ὁποῖο θά καταχτήσουμε μιάν ἄλλη καλύτερης ποιότητος ζωή.

Ἡ κ. *Ἐλένη Κωνσταντάκη*, ἐκπρόσωπος τῆς Ὁμοσπονδίας Κλωστοῦφαντουργῶν Ἑλλάδος εἶπε ἀνάμεσα σ' ἄλλα ὅτι «...

Ἄς κλάδος μας ἀπασχολεῖ πάρα πολλές γυναῖκες. Δέν ἔχουν ὅμως ἀνάλογη συμμετοχή στή συνδικαλιστική δραστηριότητα.

Οἱ γυναῖκες ὅμως πρέπει νά αὐξηθοῦν σάν μέλη τοῦ σωματείου μας, γιατί ἔτσι θά ἀντιμετωπιστοῦν πιό ἀποτελεσματικά τά προβλήματα τους.

Πρέπει ἐπίσης νά πάρουν ὑπεύθυνες θέσεις στίς συνδικαλιστικές ὁργανώσεις.

Τά αἷτια τῆς μικρῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν στό συνδικαλισμό εἶναι κυρίως ὁ μικρός ἀριθμός γυναικῶν πού σταδιοδρομοῦν ἐπαγγελματικά, οἱ αὐξημένες εὐθύνες μετά τό γάμο πού ἐμποδίζουν τίς γυναῖκες νά σκεφτοῦν τήν ἀνάγκη νά ἔχουν συνδικαλιστική δραστηριότητα, ἡ πρόσληψη κατά προτίμηση νεαρῶν γυναικῶν πού τρομοκρατοῦνται ἀπό τόν ἐργοδότη περισσότερο ἀπό τούς ἄντρες. Τά πιό σημαντικά μας προβλήματα εἶναι οἱ κακές συνθήκες ἐργασίας ἀπό ἀποψη ὑγιεινῆς καί ἀσφάλειας. Νομίζουμε ὅτι πρέπει νά καθιερωθεῖ εἰδική συνταξιοδοτική προστασία γιά τίς ἔγγαμες καί σέ ἀριθμό ἀπαιτούμενων ἡμερομισθίων καί σέ ὄριο ἡλικίας. Νά προστατευθεῖ ἀποτελεσματικά ἡ μητρότητα, νά ἰδρυθοῦν βρεφονηπιακοὶ σταθμοὶ κοντά στούς τόπους δουλειᾶς. Νά ἰδρυθεῖ εἰδική ὑπηρεσία «Μελέτης τῶν

προβλημάτων τῶν ἐργαζομένων Γυναικῶν.

Τέλος, ἡ κ. *Αὐδῆ-Καλκάνη* ἔκανε μιά πολύ ἐνδιαφέρουσα ὁμιλία πού τήν δημοσιεύουμε ὀλόκληρη παρακάτω:

Ἡ σημερινή ἐκδήλωση ἔχει γιά θέμα της τά προβλήματα τῆς ἐργαζόμενης γυναῖκας. Ἐμεῖς ὅμως πιστεύουμε πώς οἱ γυναῖκες δέν ξεχωρίζονται σέ ἐργαζόμενες καί μή. Πιστεύουμε πώς ἂν οἱ σημερινές γυναῖκες -καί μιλάμε πάντα γιά τίς συνειδητοποιημένες γυναῖκες- μὲνουν νοικοκυρές, εἶναι γιατί ἐμποδίζονται ἀπό τίς συνθήκες νά βγοῦν στήν παραγωγή. Δέν ἔχουν οἱ ἴδιες διαλέξει συνειδητά τήν ἀπομόνωση τους ἀπ' τόν ἄντρα. Ἐξάλλου δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε πώς κάθε ἐργαζόμενη γυναῖκα εἶναι συνήθως καί νοικοκυρά.

Ἡ δουλειά ὅμως εἶναι δικαίωμα συνταγματικά κατοχυρωμένο, στό ὁποῖο πρέπει νά ἔχει πρόσβαση κάθε ἄτομο, ἀνεξάρτητα ἀπό φύλο. Αὐτή εἶναι ἡ σωστή πηγὴ γιά τήν ἀπόκτηση οικονομικῆς ἀνεξαρτησίας καί συνειδητοποίησης τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων. Δημιουργεῖ δηλαδή ἡ δουλειά τίς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιά τήν αὐτονομία καί τή συνειδητοποίηση κάθε ἀτόμου.

Οἱ προηγούμενες ὁμιλήτριες μέ τίς εἰσηγήσεις τους, ἄσχετα ἂν ἀναφέρθηκε κάθε μιά στόν κλάδο της ἢ γενικότερα, ἄφησαν νά φανεῖ καθαρά ποιό εἶναι τό πρόσωπο τῆς σημερινῆς ἐργαζόμενης ἐλληνίδας. Πραγματικά καί σήμερα ἀκόμη:

1.-Ἡ γυναῖκα πού ἐργάζεται εἶναι ὁ πιό χαμηλά ἀμειβόμενος ἐργαζόμενος ἀφοῦ:

1) Μόνο τά κατώτατα ἡμερομίσθια εἶναι ἴσα, σύμφωνα μέ τήν ἐργατικὴ νομοθεσία.

2) Τά ἐπαγγέλματα ὅπου συνήθως ἀπασχολοῦνται γυναῖκες εἶναι αὐτά πού πληρώνονται λιγότερο καί γιά τό λόγο αὐτό ἐγκαταλείπονται ἀπό τούς ἄντρες.

3) Ἡ ἐξέλιξη μέσα στή δουλειά εἶναι πολύ πιό δύσκολη γιά τή γυναῖ-

κα παρά για τόν άντρα. Ή γυναίκα διασπάται ανάμεσα στίς οικογενειακές καί στίς επαγγελματικές της ύποχρεώσεις καί δέν άφοσιώνεται τελειώς στό έπάγγελμα. Κι έπειτα εύκολα παραιτείται ή γυναίκα από τίς επαγγελματικές της φιλοδοξίες, άφου βάζει σέ πρώτη γραμμή τήν οικογένεια καί όχι τό έπάγγελμα.

4) Δέν συνδικαλίζεται ώστε να μπορεί να διεκδικεί δυναμικά τά δικαιώματά της. Οί γυναίκες δέν συνδικαλίζονται γιατί φοβούνται περισσότερο από τόν άντρα τήν απόλυση, άφου είναι τεράστια ή γυναικεία άνεργία, γιατί δέν έχουν πείρα στό εργατικό κίνημα ώστε να ξέρουν τή δύναμη του συνδικαλισμού, γιατί δέν έχουν μάθει να άγωνίζονται τόσο δυναμικά όσο οί άντρες μέσα στη δουλειά.

5) Ή άγνοια των δικαιωμάτων στη δουλειά είναι μεγάλη ανάμεσα στίς γυναίκες.

II.—Είναι ακόμα ή γυναίκα που δουλεύει, ό πιο άνασφαλής εργαζόμενος:

α) Γιατί δέν αποδίδει όσο ό άντρας εργαζόμενος καί σαν «άντιαναπτυξιακός παράγοντας» είναι πρώτη στίς απολύσεις.

β) Γιατί σέ περιόδους έγκυμοσύνης, γέννας καί όσο έχει μικρά παιδιά, γίνεται έντελώς άσύμφορη. Ή ένδεχόμενη μητρότητα κάνει τη γυναίκα να νοιώθει πως κινδυνεύει πάντα να άπολυθεί.

III.—Ή γυναίκα είναι ό εργαζόμενος που δουλεύει με τίς χειρότερες συνθήκες δουλειάς. Κάθε «θρώμικη» καί κοπιαστική δουλειά, όταν άμοίβεται φτηνά, άφήνεται πιά από τούς άντρες καί προσλαμβάνονται σ' αυτήν γυναίκες, άφου αυτές έχουν μικρότερο φάσμα έπιλογής.

Τά «γυναικεία» επαγγέλματα είναι πολύ λιγότερα από τά άντρικά καί οί γυναίκες συνήθως έμποδίζονται να ειδικευτούν στό επαγγελμα τους, ώστε να ξεφύγουν από τίς συνθήκες δουλειάς της άπλης εργάτριας. Τό χνούδι που άναπνέει ή ύφάντρια, οί άνθυγιεινές συνθήκες δουλειάς της νοσοκόμας, τό σπάσιμο των νεύρων της βιομηχανικής

εργάτριας, της τηλεφωνήτριας, η άκινήσια της δακτυλογράφου, ή όρθοστασία της πωλήτριας, είναι άπ' τά πιο γνωστά χαρακτηριστικά της «γυναικείας» άπασχόλησης.

IV.—Ή γυναίκα που δουλεύει επαγγελματικά έφτασε πιά να είναι ό πιο έξουθενωμένος εργαζόμενος, άφου μετά τήν τόσο κοπιαστική επαγγελματική άπασχόληση, συνεχίζει να δουλεύει στό σπίτι άνατρέφοντας τά παιδιά, ύπηρετώντας τό σύζυγο, κάνοντας όλες τίς δουλειές του νοικοκυριού.

— Άπό τίς προηγούμενες εισηγήσεις φαίνεται καθαρά πόσο ύποκριτική είναι μέχρι τώρα τουλάχιστον ή στάση της πολιτείας καί πόσο άδιάφορη άπέναντι στην εργαζόμενη γυναίκα. Άπαγορεύει τήν άμβλωση ακόμα, όχι μόνο όμως προστατεύει λειψιά τήν έγκυο καί τη μάνα από τόν εργοδότη, αλλά αφήνει τήν εργαζόμενη έκτεθειμένη σέ τέτοιες συνθήκες δουλειας, όπως ρεύματα άερα που προκαλούν οι μηχανές, όρθοστασία κλπ., που συχνά της προκαλούν γυναικολογικές βλάβες με συνέπεια ακόμα καί τη στειρότητά της.

Άπαγορεύεται ή νυχτερινή εργασία, αλλά οί έξαιρέσεις είναι περισσότερες από τόν κανόνα. Κι έχουμε νυχτερινές θάρδιες στα εργοστάσια, νυχτερινές καθαρίστριες, νυχτερινές νοσοκόμες. Κι ακόμα τη νυχτερινή προσαύξηση τήν παίρνει πίσω τό Κράτος με τη μορφή του προστίμου ύπέρ του ΟΑΕΔ, κάθε φορά που ή κουρασμένη νοικοκυρά που δουλεύει σέ νυχτερινή θάρδια εργάτριας κάνει ένα μικρό παράπτωμα.

Φάνηκε ακόμα καθαρά από τίς εισηγήσεις πως τά γυναικεία προβλήματα είτε είναι εργατικά ή σεξουαλικά, ιδιωτικά ή κοινωνικά, είναι πάντα άλληλένδετα.

Κάθε άνισοτιμία, σ' όποιο χώρο ειδικότερα κι αν άνήκει, έχει τελικά τίς ίδιες συνέπειες, τά ίδια άποτελέσματα: Έμποδίζει τη γυναίκα να ένταχθεί έντελώς στην κοινωνική ζωή του τόπου ισότιμα με τόν άνδρα.

Μέ γνώση της πραγματικότητας αυτής καί κάτω από τίς πιέσεις του

σύγχρονου παγκόσμιου γυναικείου κινήματος, διεθνείς όργανισμοί, όπως ό ΟΗΕ, βλέποντας τίς διακρίσεις κατά των γυναικών σαν μερικότερη παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αλλά καί οικονομικοί συνασπισμοί, όπως ή Ε.Ο.Κ., ξεκινώντας από τη σκέψη της άξιοποίησης του εργατικού δυναμικού, καθιερώνουν πιά νομικές ρυθμίσεις για τήν έξάλειψη των διακρίσεων, για τήν ισότιμη μεταχείρηση της γυναικας στό χώρο της δουλειάς

Πριν λίγες μέρες ύπογράφηκε από τη χώρα μας ή διεθνής σύμβαση του ΟΗΕ για τήν κατάργηση όλων των μορφών διάκρισης κατά των γυναικών.

Πιστεύουμε πως γρήγορα ή κυβέρνηση θα προχωρήσει στην κύρωση της, ώστε να ισχύσει ή σύμβαση αυτή σαν έσωτερικό δικαιο στόν τόπο μας.

Άπό τό ίδιο τό κείμενο της σύμβασης φαίνεται καθαρά σέ πόσα επίπεδα ύπάρχει ή άνισότητα, αλλά καί πόσα μέτρα πρέπει να παρθούν για να γίνει κάποτε ή ισοτιμία πράξη.

Φαίνεται όμως ακόμα καί ή δύναμη των γυναικών που μόρεσαν να επιβάλλουν τήν άποψη τους για τήν ισότητα στη διεθνή κοινωνία.

Οί σημερινές γυναίκες κατάλαβαν τη δύναμή τους καί ακόμα κατάλαβαν πως τίποτα δέν είναι άυτονόητο καί κυρίως πως ή έξάντληση μέσα στη δουλειά δέν είναι καθόλου άυτονόητη. Πραγματικά, παλιότερα, μπαίνοντας ή γυναίκα να δουλέψει στό χώρο της παραγωγής, σ' έναν κόσμο φτιαγμένο από άντρες για να έκμεταλλεύεται κυρίως άντρες, θαμπωμένη από τίς «άντρικές» άξίες, άρχισε να προσαρμόζεται σ' αυτές. Άρχισε να προσπαθεί να ένταχθεί στον άνδρικό τρόπο ζωής. Κράτησε όμως ή γυναίκα κι όσες άξίες δε μόρεσαν ή δε θέλησαν να της αφαιρέσουν, όπως έγινε με τούς άντρες που διαστρεθλώνοντας τη σκέψη τους για τη ζωή, τούς χρησιμοποίησαν περισσότερο. Κράτησαν οί γυναίκες καί τά παιδιά μ' όλη τη φροντίδα τους καί τη φροντίδα των γέροντων, των δικών τους καί του άντρα.

Σιγά-σιγά όμως κατάλαβαν πώς πρέπει ν' αλλάξουν όχι αυτές αλλά ο κόσμος. Πώς η κοινωνία πρέπει νά προσαρμοστεί έτσι ώστε νά δέχεται όλους τούς ανθρώπους της χωρίς στεγανά, χωρίς όρους. Πώς σωστή αντιμετώπιση δέν είναι ή «προστασία» μέ περιορισμούς και απαγορεύσεις, όπως π.χ. ή απαγόρευση τής νυχτερινής δουλειάς, ούτε νά παρθούν διάφορα μέτρα μόνο γιά νά μπορεϊ ή γυναίκα ν' ανταποκριθεϊ στους διάφορους ρόλους πού τής έχουν επιβληθεϊ. Κατάλαβαν οί γυναίκες πώς δέν πρέπει αυτές νά προσαρμοστούν σέ μιά απάνθρωπη κοινωνία. Θέλουν και διεκδικούν νά είναι και γυναίκες και εργαζόμενες

κι όχι νά άλλοτριώνονται μέσα στή δουλειά. Ξέρουν, και καλούν, και τούς άντρες νά καταλάβουν πώς οί άνθρωποι γεννιούνται ίσοι και διαστρεβλώνονται στό δρόμο. Πώς ή ευαισθησία, ή αγάπη γιά τά παιδιά, ή τρυφερότητα, ή αγάπη γιά τήν όμορφιά του χώρου, ακόμα και γιά τό φτιάξιμο ενός καλού φαγητού, δέν είναι αξίες μόνο γυναικείες, αλλά και άντρικές, ανθρώπινες. Πώς αυτοί πρέπει νά τς ανακτήσουν. Πώς άλλοτριωμένοι είναι αυτοί. Και ή καταπίεση πού μέ βάση τόν «άνδρισμό» τους άσκούν πάνω στίς γυναίκες μόνο βραχυπρόθεσμα θά τούς βολεύει ώστε νά μήν μοιράζονται μέ τς γυναίκες τς

«ταπεινές» τους άσκολίες, ώστε νά επιβάλλουν τήν άποψη του δυνατού. Μακροπρόθεσμα τούς άπομονώνει και τούς έμποδίζει ν' απολαύσουν τς ανθρώπινες αξίες, τή φιλία μέ τή γυναίκα, τή διεκδίκηση μαζί μέ τς γυναίκες γιά ν' αλλάξει ή ιεράρχηση των άναγκών, ή προτεραιότητα των αξιών.

Γιά νά μπορούν όλοι οί άνθρωποι νάχουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο, νά επιλέγουν οί ίδιοι τόν τρόπο τής δουλειάς τους και νά μήν εξαντλούνται μέσα σ' αυτήν, γιά νά σέβονται στήν πράξη ο ένας τόν άλλο.

Γιά νά δυναμώσει ο άγώνας γιά καλύτερης ποιότητας ζωή.